

**IJTIMOIIY MULOQOT JARAYONIDA MAQOLLARNING
AHAMIYATI**

*Aniq fanlar fakulteti Fizika va
astronomiya yo'nalishi*

23/1 guruh talabasi

Jo'rayeva Shamsqamar

Annotatsiya: Maqolada ijtimoiy muloqot jarayonida maqollarning kommunikativ, tarbiyaviy va madaniy ahamiyati tahlil qilinadi. Maqollar nutq madaniyati, milliy qadriyatlar va axloqiy me'yorlarni shakllantirishdagi roli bilan bir qatorda, muammolarni yumshatish va jamiyatda ijobiy muloqotni rivojlantirishdagi o'rnini ham yoritadi.

Kalit so'zlar: Maqol, ijtimoiy muloqot, nutq madaniyati, xalq og'zaki ijodi, tarbiya, madaniyat, milliy qadriyatlar, kommunikatsiya, psixologik ta'sir, murosa

Kirish

Ijtimoiy muloqot inson jamiyatidagi eng asosiy faoliyat shaklidir. Nutq orqali odamlar tajriba almashadi, fikrlarini ifodalaydi va ijtimoiy aloqalarni rivojlantiradi. Shu jarayonda maqollar lo'nda va ta'sirchan ifoda vositasi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Maqollar qisqa bo'lsa-da, chuqur ma'no va ko'p qatlamli falsafiy mazmunni o'zida mujassam etadi. Ular nafaqat ma'naviy va axloqiy yo'l-yo'riq beradi, balki insonning hissiy va aqliy qabulini ham shakllantiradi.

Asosiy qism

1. Nutq madaniyati va kommunikativ roli

Maqollar nutq madaniyatini rivojlantiradi va kommunikativ jarayonda muhim funksiyalarni bajaradi. Ular:

Fikrni qisqa va ravon yetkazadi

Tinglovchi diqqatini jalb qiladi

Nutqni obrazli va esda qolarli qiladi

Misol uchun: “Gap tilga qaraydi” maqoli tinglovchini mulohazali gapirishga undaydi. “Bilimsiz baliq suzmaydi” esa bilimning ahamiyatini ifodalaydi.

2. Psixologik va tarbiyaviy ahamiyati

Maqollar insonning psixologik qabuliga ta'sir qiladi, tarbiyaviy yo'l-yo'riq beradi va ijtimoiy xatti-harakatlarni shakllantiradi. Misollar:

“Odob — el ko'rki” – axloqiy tarbiya

“Yaxshilik qil, daryoga o'tqaz” – ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatadi

“Sabr-toqat – eng katta boylik” – hissiy barqarorlikni oshiradi

Maqollar orqali insonlar muammolarni engilroq qabul qiladilar va stressli vaziyatlarda maslahat sifatida foydalanadilar.

3. Madaniy meros va milliy tafakkur

Maqollar milliy qadriyatlar va madaniy merosni saqlashda xizmat qiladi. Ular tarixiy xotira, dunyoqarash va ijtimoiy me'yorlarni avlodlarga yetkazadi. Misol:

“Ota-boboning so'zi — hayotning o'zi”

“Har bir kasbning o'z sharfi bor”

Shu tarzda, maqollar jamiyatda milliy identifikatsiyani mustahkamlaydi va yosh avlodni madaniyat bilan bog‘laydi.

4. Ijtimoiy integratsiya va murosaga yordam

Maqollar ijtimoiy birlashuv va mojarolarni yumshatishda samarali vositadir:

“Birlikda baraka bor” – hamjihatlikni targ‘ib qiladi

“Tinchlik — eng katta boylik” – murosaga chaqiradi

“Yaxshi so‘z — jon ozig‘i” – ijobiy ijtimoiy muhit yaratadi

Maqollar murosaga undaydi, insonlarni bir-birini tushunishga va hurmat qilishga chaqiradi.

5. Zamonaviy kommunikatsiyadagi roli

Bugungi kunda maqollar nafaqat og‘zaki, balki yozma va onlayn kommunikatsiyada ham qo‘llaniladi. Ijtimoiy tarmoqlar, media va bloglar orqali maqollar yoshlar orasida tarqatilib, milliy tafakkur va nutq madaniyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa

Maqollar ijtimoiy muloqotning ajralmas qismi bo‘lib, nutq madaniyati, tarbiya, milliy qadriyatlar va ijtimoiy integratsiya jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ular inson fikrini lo‘nda va ta’sirchan shaklda yetkazish, ijtimoiy muhitni ijobiy saqlash va muammolarni yumshatishda faol vosita sifatida xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Axmedov A., Yo‘ldoshev M. O‘zbek xalq og‘zaki ijodi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.

2. Rasulov R. Nutq madaniyati va uslubiyat asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Yo‘ldoshev Q., Qodirova S. Tilshunoslikka kirish. – Toshkent: Fan, 2017.
4. Jo‘rayev M. Muloqot psixologiyasi. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019.
5. Karimov U. Maqollar va ularning tilshunoslikdagi o‘rni. – Toshkent: Muharrir, 2016.
6. G‘anieva N. Nutq madaniyati: Nazariya va amaliyot. – Toshkent: Innovatsiya Ziyo, 2021.
7. Abduqodirov A. “O‘zbek maqollarining semantik xususiyatlari” // O‘zbek tili va adabiyoti jurnali, №2, 2020.
8. Xalq maqollari to‘plami. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti,